

7. Postępowanie w zakresie orzekania o niepełnosprawności

Czym jest niepełnosprawność?

Niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy [Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1172)]. Ocena stanu zdrowia nie jest jedynym wyznacznikiem niepełnosprawności, gdyż uwzględnia się również fizyczne, psychiczne jak i społeczne aspekty funkcjonowania człowieka. Wystąpienie tylko jednego z elementów np. naruszenia sprawności organizmu (potocznie utożsamianego z chorobą) nie musi oznaczać, że mamy do czynienia z niepełnosprawnością. Natomiast intensywność tego czynnika nie wpływa bezpośrednio na ustaloną niepełnosprawność lub stopień niepełnosprawności, jeżeli w następstwie jego występowania nie dochodzi do istotnych ograniczeń w sferze społecznej lub zawodowej.

Kto orzeka o niepełnosprawności?

O niepełnosprawności orzekają:

- Powiatowe/miejskie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności – jako pierwsza instancja;
- Wojewódzkie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności – jako druga instancja;

Postępowanie orzecznicze, służące ustaleniu niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności, co do zasady jest zespołowe i dwuinstancyjne [z wyłączeniem postępowania orzeczniczego w zakresie ulg i uprawnień, które jest jednoosobowe (orzeka lekarz) i jednoinstancyjne (nie przysługuje odwołanie do wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności)]. Oznacza to, że w posiedzeniu składu orzekającego zespołu powiatowego i wojewódzkiego uczestniczy co najmniej dwóch specjalistów – członków zespołu orzekającego, z których co najmniej jednym jest lekarz sprawujący jednocześnie funkcję przewodniczącego składu 4 orzekającego. Drugim członkiem składu orzekającego może być pedagog, psycholog, pracownik socjalny, doradca zawodowy albo inny lekarz.

- Rejonowe sądy pracy i ubezpieczeń społecznych - jako organ odwoławczy dokonujący kontroli prawidłowości orzekania przez organy administracji publicznej - pierwsza instancja;
- Sądy okręgowe wydziały pracy i ubezpieczeń społecznych - jako organ odwoławczy dokonujący kontroli prawidłowości orzeczenia sądu rejonowego - druga instancja. Rozpatrują sprawy z odwołania od orzeczeń wojewódzkich zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności poprzez poddanie oceny ustalonej przez składy orzekające pod ocenę biegłych lekarzy sądowych oraz innych biegłych, których przewodniczący składu orzekającego powołuje w zależności od problematyki indywidualnej sprawy.

O czym orzekają powiatowe zespoły?

Powiatowe/miejskie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności wydają orzeczenia o:

1) niepełnosprawności Osoby, które nie ukończyły 16 roku życia zaliczane są do osób niepełnosprawnych, jeżeli mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodującą konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku. Niepełnosprawność dziecka orzeka się na czas określony, jednak na okres nie dłuższy niż do ukończenia przez dziecko 16 roku życia. Decyduje ocena możliwości poprawy funkcjonowania dziecka. Orzeczenie o niepełnosprawności wydaje się na wniosek złożony do powiatowego/ miejskiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności przez przedstawiciela ustawowego dziecka (rodzica, opiekuna prawnego).

2) stopniu niepełnosprawności Wskazana wyżej ustawa ustala trzy stopnie niepełnosprawności: • znaczny • umiarkowany • lekki Stopień niepełnosprawności osoby zainteresowanej orzeka się na czas określony lub na stałe. Decyduje ocena możliwości poprawy funkcjonowania osoby zainteresowanej. Orzeczenie o stopniu niepełnosprawności wydaje się osobie, która ukończyła 16 rok życia.

3) wskazaniach do ulg i uprawnień Orzeczenie o wskazaniach do ulg i uprawnień wydaje się osobie, która ukończyła 16 rok życia i posiada jedno z następujących orzeczeń: • ważne orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o:

- całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji,
- niezdolności do samodzielnej egzystencji,
- całkowitej niezdolności do pracy,
- częściowej niezdolności do pracy oraz celowości przekwalifikowania;
- ważne orzeczenie organu rentowego (ZUS, MSWiA, MON), wydane przed dniem 1 stycznia 1998 r. o zaliczeniu do jednej z grup inwalidów;
- ważne orzeczenie KRUS o niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, wydane przed 1 stycznia 1998 r. W postępowaniu o wydanie orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień stopień niepełnosprawności określa się na podstawie przedłożonych ważnych orzeczeń organów rentowych, wskazanych powyżej. Natomiast zawarte w orzeczeniu wskazania lekarz ustala stosownie do naruszonej sprawności organizmu i ograniczeń funkcjonalnych uzasadniających korzystanie z ulg i uprawnień na podstawie bezpośredniego badania osoby zainteresowanej. Orzeczenie o wskazaniach do ulg i uprawnień wydaje się do czasu upływu ważności orzeczenia o inwalidztwie lub niezdolności do pracy. Orzeczenie jest ostateczne i niezaskarżalne.

Znaczny stopień niepełnosprawności

Do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osoby z naruszoną sprawnością organizmu:

1. niezdolne do pracy i wymagające, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych, w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji, lub
2. zdolne do pracy w warunkach pracy chronionej i wymagające, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych, w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Zaliczenie do znacznego stopnia niepełnosprawności możliwe jest tylko wówczas, gdy u osoby zainteresowanej występują jednocześnie ograniczenia w wykonywaniu zatrudnienia i konieczności stałej lub długotrwałej opieki i pomocy. Niezdolność do samodzielnej egzystencji oznacza naruszenie sprawności organizmu w stopniu uniemożliwiającym zaspokajanie bez pomocy innych osób podstawowych potrzeb życiowych, za które uważa się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się i komunikację. Umiarkowany stopień niepełnosprawności

Do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności mogą być zaliczone trzy grupy osób z naruszoną sprawnością organizmu tj.:

1. niezdolne do pracy, lub
2. zdolne do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej, lub
3. wymagające czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych. Zaliczenie do znacznego albo umiarkowanego stopnia niepełnosprawności osoby nie wyklucza możliwości zatrudnienia tej osoby u pracodawcy niezapewniającego warunków pracy chronionej, w przypadku przystosowania przez pracodawcę stanowiska pracy do potrzeb osoby niepełnosprawnej lub zatrudnienia w formie telepracy.

Lekki stopień niepełnosprawności

Do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osoby o naruszonej sprawności organizmu:

1. powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną; lub
2. mające ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Jak wygląda procedura uzyskania orzeczenia?

Kryteria i standardy postępowania orzeczniczego zawarte w definicjach stopni niepełnosprawności oraz niepełnosprawności budowane są na konstrukcji

określającej zachowane, mimo naruszonej sprawności organizmu, możliwości osoby w zakresie:

- samodzielnej egzystencji,
- pełnienia ról społecznych,
- zatrudnienia w odpowiednich warunkach.

Wydanie orzeczenia następuje na wniosek. Druk wniosku o wydanie orzeczenia osoba zainteresowana może otrzymać w siedzibie właściwego miejscowo powiatowego zespołu, drogą pocztową lub pobrać go ze strony internetowej zespołu.

Wniosek o wydanie orzeczenia może złożyć:

- osoba zainteresowana;
- przedstawiciel ustawowy osoby zainteresowanej (dotyczy to przede wszystkim dzieci oraz osób ubezwłasnowolnionych);
- za zgodą osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego, kierownik ośrodka pomocy społecznej lub centrum usług społecznych.

Wniosek składa się w powiatowym/miejskim zespole do spraw orzekania o niepełnosprawności właściwym dla miejsca stałego pobytu (miejscowość, w której wnioskodawca zamieszkuje pod oznaczonym adresem z zamiarem stałego przebywania) osoby zainteresowanej lub właściwym dla miejsca pobytu w przypadku osób:

- bezdomnych;
- przebywających poza miejscem stałego pobytu ponad dwa miesiące ze względów zdrowotnych lub rodzinnych;
- przebywających w zakładach karnych i poprawczych;
- przebywających w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej.

Wniosek zawiera:

- imię i nazwisko dziecka, przedstawiciela ustawowego dziecka lub osoby zainteresowanej;
- datę i miejsce urodzenia dziecka lub osoby zainteresowanej;
- adres zamieszkania lub pobytu dziecka albo osoby zainteresowanej;

- numer dowodu osobistego lub innego dokumentu potwierdzającego ich tożsamość oraz numer PESEL;
- określenie celu, dla którego niezbędne jest uzyskanie orzeczenia;
- dane dotyczące sytuacji społecznej i zawodowej dziecka lub osoby zainteresowanej – w przypadku wniosku o orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności;
- oświadczenie osoby zainteresowanej lub przedstawiciela ustawowego dziecka o prawdziwości danych zawartych we wniosku.

Do wniosku dołącza się:

W przypadku wydania orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności:

- dokumentację medyczną (karty informacyjne leczenia szpitalnego, dokumentację medyczną z przebiegu leczenia ambulatoryjnego, wyniki dodatkowych badań diagnostycznych, konsultacje specjalistyczne itp.);
- zaświadczenie lekarskie – zawierające opis stanu zdrowia, wydane przez lekarza, pod którego opieką lekarską znajduje się dziecko - zaświadczenie takie ważne jest miesiąc od daty wydania i w tym czasie należy złożyć wniosek (dotyczy osób ubiegających się o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności);
- zaświadczenie lekarskie – zawierające opis stanu zdrowia, rozpoznanie choroby zasadniczej i chorób współistniejących potwierdzone aktualnymi wynikami badań diagnostycznych, wydane przez lekarza, pod którego opieką lekarską znajduje się osoba zainteresowana - zaświadczenie takie ważne jest miesiąc od daty wydania i w tym czasie należy złożyć wniosek (dotyczy osób ubiegających się o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności);
- inne dokumenty mające wpływ na ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności.
- W przypadku wydania orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień:
- dokumentację medyczną (karty informacyjne leczenia szpitalnego, dokumentację medyczną z przebiegu leczenia ambulatoryjnego, wyniki dodatkowych badań diagnostycznych, konsultacje specjalistyczne itp.);
- orzeczenie o inwalidztwie lub niezdolności do pracy;
- inne dokumenty mające wpływ na ustalenie wskazań do ulg i uprawnień.

Jeżeli dołączona do wniosku dokumentacja jest niewystarczająca do wydania orzeczenia o niepełnosprawności, stopniu niepełnosprawności lub o wskazaniach do ulg i uprawnień, przewodniczący powiatowego zespołu zawiadamia na piśmie osobę zainteresowaną lub przedstawiciela ustawowego o konieczności jej uzupełnienia oraz

wyznacza termin złożenia brakującej dokumentacji z pouczeniem, że nieuzupełnienie jej w określonym terminie spowoduje pozostawienie wniosku bez rozpoznania. Ocena kompletności dokumentacji medycznej należy wyłącznie do zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności. Zaświadczenie lekarskie dołączane do wniosku o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności albo o stopniu niepełnosprawności wydawane jest wnioskodawcy nieodpłatnie. W przypadku konieczności uzupełnienia dokumentacji medycznej i wykonania w tym celu określonych badań, koszty tych badań nie są finansowane przez zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności 10 z wyjątkiem badań specjalistycznych przeprowadzanych w zespołach wojewódzkich. Osoby ubiegające się o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności albo o stopniu niepełnosprawności mogą zostać skierowane na badania specjalistyczne do wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności w przypadku, gdy dokumentacja medyczna dołączona do wniosku jest np. wewnętrznie niespójna. W wojewódzkim zespole przeprowadza się badania z zakresu neurologii i chorób narządu ruchu; chorób serca i naczyń obwodowych; chorób płuc; okulistyki; psychologii. Badania specjalistyczne mogą również zostać przeprowadzone w trakcie postępowania odwoławczego przed zespołem wojewódzkim. Odmowa przeprowadzenia badań specjalistycznych przez osobę zainteresowaną lub dziecko może skutkować pozostawieniem wniosku o wydanie orzeczenia lub odwołanie bez rozpoznania. Do czasu wydania orzeczenia osoba zainteresowana lub przedstawiciel ustawy dziecka może wycofać wniosek o wydanie orzeczenia. Wycofanie wniosku nie wymaga żadnego uzasadnienia. Wnioskodawca bierze udział w posiedzeniu składu orzekającego. Podczas posiedzenia przeprowadza się badanie – ocenę stanu zdrowia osoby zainteresowanej lub dziecka oraz dokonuje się oceny funkcjonowania osoby przede wszystkim w sferze fizycznej, psychicznej i społecznej. O terminie rozpatrzenia wniosku zawiadamia się zainteresowanego lub jego przedstawiciela ustawowego nie później niż na 7 dni przed jego rozpatrzeniem. Niestawienie się osoby zainteresowanej na posiedzenie powoduje pozostawienie sprawy bez rozpatrzenia. Jeżeli jednak okoliczność niestawienia się jest usprawiedliwiona ważnymi przyczynami lub zdarzeniami losowymi (nagła choroba, wypadek itp.), przewodniczący zespołu na wniosek osoby zainteresowanej wyznacza nowy termin rozpatrzenia sprawy. Jeżeli osoba zainteresowana lub dziecko nie mogą uczestniczyć w posiedzeniu składu orzekającego z powodu długotrwałej i nierokującej poprawy choroby uniemożliwiającej osobiste stawiennictwo (potwierdzonej zaświadczeniem lekarskim), a lekarz – przewodniczący składu orzekającego 11 uzna posiadaną dokumentację medyczną za wystarczającą do wydania oceny stanu zdrowia, może być ona przeprowadzona bez badania, a orzeczenie wydane bez stawiennictwa osoby zainteresowanej lub dziecka. Oceny kompletności dokumentacji oraz przyczyn uzasadniających brak osobistego stawiennictwa dokonuje lekarz - przewodniczący składu orzekającego w sposób zindywidualizowany. Jeżeli osoba zainteresowana lub dziecko nie mogą uczestniczyć w posiedzeniu składu orzekającego z powodu długotrwałej i nierokującej poprawy choroby uniemożliwiającej osobiste stawiennictwo (potwierdzonej zaświadczeniem lekarskim), a załączona dokumentacja medyczna jest niewystarczająca, badanie może

być przeprowadzone w miejscu pobytu osoby zainteresowanej lub dziecka. Wniosek powinien być rozpatrzony nie później niż w ciągu 1 miesiąca od dnia jego złożenia. W przypadkach bardziej skomplikowanych spraw wniosek powinien być rozpatrzony nie później niż w ciągu 2 miesięcy od daty jego złożenia. O każdym przypadku niezłatwienia sprawy w wyżej wymienionych terminach powiatowy zespół obowiązany jest zawiadomić wnioskodawcę, podając przyczyny zwłoki i wskazując nowy termin załatwienia sprawy. Do terminów nie wlicza się okresów zawieszenia postępowania oraz okresów opóźnień spowodowanych z winy strony albo z przyczyn niezależnych od organu. W przypadku wniosków składanych po raz pierwszy o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności albo o stopniu niepełnosprawności lub o wskazaniach do ulg i uprawnień, wniosków składanych po upływie ważności przedmiotowych orzeczeń albo wniosków składanych w związku ze zmianą stanu zdrowia osoby posiadającej orzeczenie o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności, wszczęcie postępowania następuje z chwilą złożenia wniosku, natomiast do terminu rozpatrzenia wniosku nie wlicza się okresów opóźnienia spowodowanych przez działanie lub zaniechanie strony (np. okresu oczekiwania na uzupełnienie wniosku przez osobę zainteresowaną, okresu oczekiwania na uzupełnienie dokumentacji medycznej przez wnioskodawcę). Natomiast w przypadku złożenia wniosku o wydanie kolejnego orzeczenia o niepełnosprawności lub o stopniu

niepełnosprawności w okresie ważności posiadanego orzeczenia, termin załatwienia sprawy liczy się od dnia następującego po dniu upływu terminu ważności dotychczasowego orzeczenia. W takich przypadkach wniosek powinien być składany nie wcześniej niż na 30 dni przed upływem ważności posiadanego orzeczenia. Przedłużenie terminu postępowania orzeczniczego nie wpływa na ważność wydanego orzeczenia tj. nie powoduje jego nieważności.

W przypadku ubiegania się o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności zespół powiatowy, jeżeli uzna, że spełnione są przesłanki do uzyskania przez wnioskodawcę statusu osoby niepełnosprawnej, wyda orzeczenie o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych lub odpowiedniego stopnia niepełnosprawności, natomiast jeżeli ustali, że wnioskodawca nie kwalifikuje się do uzyskania statusu osoby niepełnosprawnej wyda orzeczenie o nie zaliczeniu do niepełnosprawności lub nie zaliczeniu do stopnia niepełnosprawności.

Orzeczenie o niepełnosprawności zawiera:

- oznaczenie zespołu, który wydał orzeczenie;
- datę wydania orzeczenia;
- datę złożenia wniosku;
- podstawę prawną wydania orzeczenia;
- imię i nazwisko dziecka, datę urodzenia, adres zamieszkania lub pobytu oraz numer PESEL;

- numer dokumentu potwierdzającego tożsamość dziecka;
- ustalenie lub odmowę ustalenia niepełnosprawności;
- symbol przyczyny niepełnosprawności
- datę lub okres powstania niepełnosprawności;
- okres, na jaki orzeczono niepełnosprawność;
- wskazania określone przez skład orzekający;
- uzasadnienie;
- pouczenie o przysługującym odwołaniu;
- podpis z podaniem imienia i nazwiska przewodniczącego składu orzekającego oraz pozostałych członków tego składu.

Orzeczenie o stopniu niepełnosprawności zawiera:

- oznaczenie zespołu, który wydał orzeczenie;
- datę wydania orzeczenia;
- datę złożenia wniosku;
- podstawę prawną wydania orzeczenia;
- imię i nazwisko osoby zainteresowanej;
- datę i miejsce urodzenia osoby zainteresowanej oraz adres zamieszkania lub pobytu oraz numer PESEL;
- numer dowodu osobistego lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość;
- ustalenie lub odmowę ustalenia stopnia niepełnosprawności;
- symbol przyczyny niepełnosprawności (nie więcej niż trzy);
- okres, na jaki orzeczono stopień niepełnosprawności; • datę lub okres powstania niepełnosprawności;
- datę lub okres powstania ustalonego stopnia niepełnosprawności;
- wskazania określone przez skład orzekający;
- uzasadnienie; • pouczenie o przysługującym odwołaniu;
- podpis z podaniem imienia i nazwiska przewodniczącego składu orzekającego oraz pozostałych członków tego składu.

Orzeczenie o wskazaniach do ulg i uprawnień zawiera:

- oznaczenie zespołu, który wydał orzeczenie;
- datę wydania orzeczenia;

- datę złożenia wniosku;
- podstawę prawną wydania orzeczenia;
- imię i nazwisko osoby zainteresowanej;
- datę i miejsce urodzenia osoby zainteresowanej oraz adres zamieszkania lub pobytu;
- numer PESEL
- numer dowodu osobistego lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość;
- stopień niepełnosprawności;
- symbol przyczyny niepełnosprawności;
- datę lub okres powstania niepełnosprawności;
- okres, na jaki wydano orzeczenie;
- wskazania określone przez lekarza – członka powiatowego zespołu;
- uzasadnienie;
- pouczenie o nieprzysługującym odwołaniu;
- podpis z podaniem imienia i nazwiska lekarza – członka zespołu orzekającego.

Wskazania zawarte w ww. orzeczeniach dotyczą:

1. odpowiedniego zatrudnienia uwzględniającego psychofizyczne możliwości danej osoby;
2. szkolenia, w tym specjalistycznego;
3. zatrudnienia w zakładzie aktywności zawodowej;
4. uczestnictwa w terapii zajęciowej;
5. konieczności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne, ułatwiające funkcjonowanie danej osoby;
6. korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, przez co rozumie się korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki;
7. konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji;
8. konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji;
9. spełniania przez osobę niepełnosprawną przesłanek określonych w art. 8 ust. 3a pkt 1 i 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z2018 r.poz. 1990, zpóźn. zm.), przy czym w przypadku osób niepełnosprawnych zaliczonych

do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności spełnienie tych przesłanek może zostać stwierdzone jedynie w przypadku ustalenia przyczyny niepełnosprawności oznaczonej symbolem 04-O (choroby narządu wzroku), 05-R (upośledzenie narządu ruchu) lub 10-N (choroba neurologiczna) 10. zamieszkiwania w oddzielnym pokoju, o którym mowa w art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych.

11. Datę lub okres powstania niepełnosprawności osoby zainteresowanej ustala się na podstawie przebiegu schorzenia, dokumentacji medycznej lub orzeczeń o inwalidztwie, niezdolności do pracy, wydanych przez organy na podstawie przepisów odrębnych. Jeżeli z przedłożonej dokumentacji, przebiegu schorzenia, orzeczeń o inwalidztwie lub niezdolności do pracy osoby zainteresowanej nie da się ustalić daty lub okresu powstania niepełnosprawności, należy wpisać wyrazy „nie da się ustalić”. Datę lub okres powstania stopnia niepełnosprawności osoby zainteresowanej ustala się na podstawie przebiegu schorzenia i dokumentacji medycznej. Jeżeli z przedłożonej dokumentacji medycznej i przebiegu schorzenia osoby zainteresowanej nie da się ustalić daty lub okresu powstania stopnia niepełnosprawności, za datę tę należy przyjąć datę złożenia wniosku do powiatowego zespołu. Symbol przyczyny niepełnosprawności oznacza się następująco: Orzeczenie może zawierać więcej niż jeden symbol przyczyny niepełnosprawności, nie więcej niż trzy symbole schorzeń, które w porównywalnym stopniu wpływają na zaburzenie funkcji organizmu.

Jak odwołać się do wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności?

Jeżeli orzeczenie wydane przez powiatowy zespół nie spełnia oczekiwań wnioskodawcy – powinien on w ciągu 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności albo orzeczenia o niezaliczeniu do niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności, złożyć odwołanie do wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności za pośrednictwem powiatowego zespołu, który wydał orzeczenie. Powiatowy zespół przesyła takie odwołanie wraz z aktami sprawy w terminie 7 dni od dnia otrzymania odwołania. Realizacja tego uprawnienia polega na tym, że jeżeli powiatowy zespół uzna, iż odwołanie zasługuje w całości na uwzględnienie to wydaje orzeczenie, w którym uchyla lub zmienia zaskarżone orzeczenie. Odwołanie od orzeczenia zespołu powiatowego do wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności należy przesłać lub złożyć w powiatowym zespole do spraw orzekania o niepełnosprawności, który wydał zaskarżane orzeczenie. Od orzeczeń o wskazaniach do ulg i uprawnień nie przysługuje odwołanie do wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności, to postępowanie jest jednoinstancyjne. Od odwołania nie ponosi się żadnych opłat. Odwołanie składa się osobiście lub wysyła listem poleconym do powiatowego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności, który wydał orzeczenie.

Jak odwołać się do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych?

Od orzeczenia wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności służy odwołanie do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych w terminie 30 dni od dnia doręczenia orzeczenia. Odwołanie wnosi się za pośrednictwem wojewódzkiego zespołu, który orzeczenie wydał. W postępowaniu odwoławczym wojewódzki zespół, podobnie jak powiatowy zespół, ma prawo skorzystać z instytucji samokontroli. Wyroki sądu pracy i ubezpieczeń społecznych wydane w postępowaniu odwoławczym od orzeczenia wydanego przez wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności lub decyzji organu rentowego w sprawie ubezpieczeń społecznych, stanowią podstawę do zaliczenia danej osoby do osób niepełnosprawnych. W przypadku uzyskania wyroku sądowego, który w części modyfikuje orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności dokumentami potwierdzającymi status osoby niepełnosprawnej są wyrok sądu oraz orzeczenie zespołu w części nie objętej rozstrzygnięciem sądu zawartym w wyroku.

Czy można przełożyć orzeczenia innych organów?

Orzeczenia o inwalidztwie, niezdolności do pracy i/lub niezdolności do samodzielnej egzystencji oraz stałej lub długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym podlegają przełożeniu, według określonych zasad na orzeczenie o stopniu niepełnosprawności. Orzeczenia o niezdolności do pracy wydane przez lekarza orzecznika ZUS:

- orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji traktowane jest na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- orzeczenie o niezdolności do samodzielnej egzystencji traktowane jest na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy traktowane jest na równi z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności;
- orzeczenie o częściowej niezdolności do pracy oraz celowości przekwalifikowania traktowane jest na równi z orzeczeniem o lekkim stopniu niepełnosprawności.

Orzeczenia o inwalidztwie

- orzeczenie o zaliczeniu do I grupy inwalidów traktowane jest na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- orzeczenie o zaliczeniu do II grupy inwalidów traktowane jest na równi z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności;
- orzeczenie o zaliczeniu do III grupy inwalidów traktowane jest na równi z orzeczeniem o lekkim stopniu niepełnosprawności.

Orzeczenia o niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym - ważne orzeczenie o niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym wydane przed 1 stycznia 1998 r. 20 Osoby o stałej lub długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, którym przysługuje zasiłek pielęgnacyjny traktowane są na równi z osobami zaliczonymi do znacznego stopnia niepełnosprawności, pozostałe osoby traktowane są na równi z osobami zaliczonymi do lekkiego stopnia niepełnosprawności. Orzeczenia służb mundurowych (MON, MSWiA) ważne orzeczenie o zaliczeniu do jednej z grup inwalidztwa, wydane przed 1 stycznia 1998 r. przez komisje lekarskie podległe MON lub MSWiA na podstawie odrębnych przepisów dotyczących niezdolności do służby, przekłada się na następujące stopnie niepełnosprawności:

- orzeczenie o zaliczeniu do I grupy inwalidztwa traktowane jest na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- orzeczenie o zaliczeniu do II grupy inwalidztwa traktowane jest

na równi z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, • orzeczenie o zaliczeniu do III grupy inwalidztwa w związku ze służbą z jednoczesnym orzeczeniem inwalidztwa III grupy z ogólnego stanu zdrowia traktowane jest na równi z orzeczeniem o lekkim stopniu niepełnosprawności.

Co potwierdza uzyskanie orzeczenia?

Powiatowy zespół, na wniosek osoby niepełnosprawnej lub jej przedstawiciela ustawowego, wystawia legitymację dokumentującą niepełnosprawność albo legitymację dokumentującą stopień niepełnosprawności. Osoba niepełnosprawna, składając wniosek, przedstawia do wglądu prawomocne orzeczenie o niepełnosprawności, o stopniu niepełnosprawności lub o wskazaniach do ulg i uprawnień. Orzeczenia organów orzecznictwa rentowego (ZUS, KRUS, MON, MSWiA) nie stanowią podstawy do wydania przedmiotowych legitymacji. Legitymacje wystawia się na okres ważności orzeczenia o niepełnosprawności, o stopniu niepełnosprawności lub o wskazaniach do ulg i uprawnień. Okres ważności legitymacji nie może być dłuższy niż: 5 lat - w przypadku legitymacji dokumentujących niepełnosprawność; 10 lat - w przypadku legitymacji dokumentujących stopień niepełnosprawności wystawionych osobom, które nie ukończyły 60. roku życia. W przypadku gdy osoba niepełnosprawna posiada więcej niż jedno orzeczenie o niepełnosprawności, o stopniu niepełnosprawności lub o wskazaniach do ulg i uprawnień, legitymację dokumentującą niepełnosprawność albo legitymację dokumentującą stopień niepełnosprawności wystawia się na podstawie ostatniego orzeczenia.

Do czego służy orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności lub orzeczenie o wskazaniach do ulg i uprawnień?

Orzeczenie jest podstawą do korzystania z systemu ulg i uprawnień przysługujących osobom niepełnosprawnym. Potwierdzeniem posiadania orzeczenia jest legitymacja osoby niepełnosprawnej. Posiadanie ww. orzeczenia określa status osoby nim dysponującej jako osoby niepełnosprawnej w sensie prawnym. Ponadto pozwala korzystać (po spełnieniu określonych warunków) z szeregu form pomocy. W zakresie zatrudnienia: • możliwość uzyskania odpowiedniego zatrudnienia – w zakładach aktywności zawodowej, zakładach pracy chronionej; • możliwość uczestnictwa w szkoleniach (w tym specjalistycznych); • korzystania ze ściśle określonych przywilejów pracowniczych – dotyczy osób z umiarkowanym i znacznym stopniem niepełnosprawności m. in.: prawo do dodatkowego urlopu wypoczynkowego - po przepracowanym roku, dłuższej przerwy w pracy, krótszego wymiaru czasu pracy. 2. Uprawnienia pracodawcy zatrudniającego osobę z orzeczonym stopniem o niepełnosprawności: • miesięczne dofinansowanie do wynagrodzenia pracownika; • zwrot kosztów przystosowania stanowiska pracy; • zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy; • zwrot miesięcznych kosztów zatrudnienia pracowników pomagających pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy, kosztów szkolenia tych

pracowników - w zakresie czynności ułatwiających komunikowanie się z otoczeniem, a także czynności niemożliwych lub trudnych do samodzielnego wykonania przez pracownika niepełnosprawnego na stanowisku pracy; • zwolnienie z wpłat na PFRON; • refundacja części wynagrodzenia lub składek na ubezpieczenia społeczne.

3.

W zakresie rehabilitacji zawodowej - przygotowanie osoby niepełnosprawnej do uzyskania zatrudnienia i wykonywania pracy. Możliwość wsparcia finansowego na podjęcie działalności gospodarczej lub rolniczej albo na podjęcie działalności w formie spółdzielni socjalnej na jednego członka założyciela spółdzielni oraz na jednego członka przystępującego do spółdzielni socjalnej po jej założeniu. Ponadto dofinansowanie do wysokości 50% oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego na kontynuowanie ww. działalności. 4. W zakresie rehabilitacji społecznej – możliwość uczestniczenia

w terapii zajęciowej realizowanej w warsztatach terapii zajęciowej; możliwość uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych i zajęciach klubowych. W zakresie rehabilitacji leczniczej - m.in. poprzez leczenie, udział w turnusach rehabilitacyjnych, zakup sprzętu rehabilitacyjnego czy przedmiotów ortopedycznych oraz likwidację barier architektonicznych i funkcjonalnych (np. technicznych i w komunikowaniu się); 6. Uprawnienia do zasiłku pielęgnacyjnego, świadczenia pielęgnacyjnego z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej (muszą być zaznaczone w orzeczeniu wskazania zawarte w punktach specjalnego zasiłku opiekuńczego, zasiłku dla opiekuna, zasiłku stałego z pomocy społecznej, a w przypadku otrzymywania zasiłków rodzinnych - dodatku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego. 7. Ulgi w podatkach - osoba niepełnosprawna lub utrzymująca osobę niepełnosprawną może odliczyć niektóre wydatki od dochodu podlegającego opodatkowaniu. Należą do nich m.in. wydatki na przystosowanie pomieszczeń lub pojazdów do potrzeb wynikających z niepełnosprawności, zakup sprzętu rehabilitacyjnego i pomocy technicznych potrzebnych w rehabilitacji lub czynnościach życiowych, zakup leków, koszty pobytu na turnusie rehabilitacyjnym oraz

w sanatorium. 8. Prawo do większego mieszkania - w niektórych gminach, w ramach otrzymania mieszkania socjalnego czy komunalnego (muszą być zaznaczone w orzeczeniu wskazania zawarte w punkcie 10. - prawo do zamieszkiwania w oddzielnym pokoju). Spełnienie tego punktu jest także potrzebne do określenia normatywnego metrażu w trakcie ubiegania się o dodatek mieszkaniowy. 9. Zniżki lub bezpłatne przejazdy w komunikacji miejskiej - bezpłatne przejazdy wynikające z ustawy o systemie oświaty (przejazdy dzieci imłodzięży niepełnosprawnej), ulgi - każde miasto ustala swój regulamin. 10. Ulgi PKP i PKS. 11. Udogodnienia dla osób niepełnosprawnych na lotnisku i w samolocie. 12. Zwolnienie z opłat radiowo-telewizyjnych (abonamentu) - zwalnia się od opłat abonamentowych, m.in.: a) osoby, co do których orzeczono o: 24 • zaliczeniu do I grupy inwalidów, lub • całkowitej niezdolności do pracy, • znacznym stopniu niepełnosprawności, lub • trwałej lub okresowej całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, b) osoby, które otrzymują świadczenie pielęgnacyjne lub specjalny zasiłek opiekuńczy zwłasciwego

organu realizującego zadania w zakresie świadczeń rodzinnych jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej lub rentę socjalną z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych lub innego organu emerytalno-rentowego; c) osoby niesłyszące, u których stwierdzono całkowitą głuchotę lub obustronne upośledzenie słuchu (mierzone na częstotliwości 2000 Hz o natężeniu od 80 dB); d) osoby niewidome, których ostrość wzroku nie przekracza 15%; e) osoby, które ukończyły 60 lat oraz mają ustalone prawo do emerytury, której wysokość nie przekracza miesięcznie kwoty 50% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w roku poprzedzającym, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. Zwolnienia przysługują od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym złożono w placówce pocztowej oświadczenie o spełnianiu warunków do korzystania z tych zwolnień. 13. Ulgi na telefony komórkowe oferowane są przez operatorów sieci komórkowych, zazwyczaj dotyczą osób niewidomych i niesłyszących. Szczegółowych informacji należy szukać w punktach obsługi klienta sieci komórkowych. 14. Ulgi pocztowe - udogodnienia wynikające z Prawa pocztowego, w szczególności doręczanie osobom: a) z uszkodzeniem narządu ruchu powodującym konieczność korzystania z wózka inwalidzkiego, b) niewidomym lub ociemniałym - na ich wniosek i bez pobierania dodatkowych opłat, przesyłek listowych, przesyłek rejestrowanych, 25 w tym przesyłek z zadeklarowaną wartością oraz kwot pieniężnych określonych w przekazach pocztowych, z pominięciem oddawczej skrzynki pocztowej oraz bez konieczności odbierania przesyłki w placówce pocztowej; oraz przyjmowanie od osoby niepełnosprawnej w miejscu jej zamieszkania prawidłowo opłaconej przesyłki pocztowej niebędącej przesyłką rejestrowaną. 15. Ulgowa opłata paszportowa. 16. Ulgi w muzeach. 17. Uprawnienia m. in. w przychodni, aptece - osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności mają prawo do korzystania poza kolejnością ze świadczeń opieki zdrowotnej oraz do zaopatrywania się w aptece bez kolejki. 18. Uprawnienia w urzędzie - osoba niepełnosprawna lub z dzieckiem niepełnosprawnym może załatwiać sprawy poza kolejnością w instytucjach i urzędach publicznych oraz w sklepach. 19. Uzyskanie karty parkingowej - imienną kartę parkingową można otrzymać gdy orzeczenie w punkcie 9. zawiera wskazanie do wydania karty parkingowej. Kartę parkingową wydaje się: 1) osobie niepełnosprawnej zaliczonej do znacznego albo umiarkowanego stopnia niepełnosprawności mającej znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się; 2) osobie niepełnosprawnej, która nie ukończyła 16 roku życia mającej znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się. Kartę parkingową wydaje, za opłatą i po uiszczeniu opłaty ewidencyjnej, przewodniczący powiatowego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności na okres ważności orzeczenia, jednakże nie dłużej niż na okres 5 lat. Osoba niepełnosprawna legitymująca się kartą parkingową kierująca pojazdem samochodowym oznaczonym tą kartą, może nie stosować się do niektórych znaków drogowych dotyczących zakazu ruchu lub postoju, w zakresie określonym przepisami. 20. Zwolnienie z opłaty związanej z korzystaniem z drogi publicznej lub 26 drogi wewnętrznej umożliwiającym dojazd bezpośrednio do

obiektów użyteczności publicznej, w zakresie określonym w ustawie. 21. Korzystanie z psa asystującego w obiektach użyteczności publicznej. 22. Ulgi, zniżki i przywileje dla osób niepełnosprawnych na terenie danej gminy - każda gmina ustala je we własnym zakresie, np. w postaci zniżek na basen, transportu dla osób niepełnosprawnych. 23. Zniżki, ulgi i przywileje przyznane osobom niepełnosprawnym przez przedsiębiorstwa prywatne - ustalane przez przedsiębiorcę, np. kina, teatry, obiekty sportowo-rekreacyjne.